

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijtenlijk, Dr K. Dijk, Prof. Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerker(s): Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Drs W. E. Engelkes, Harderwijk; Prof. Dr F. W. Gronheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Koopmans, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr P. C. Meijer, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thijss, Meppel; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Broestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling
Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f9,— per jaar.
Advertentie: 35 cent per regel.

INHOUD: Kunstzinnigheid III. — Uit de Schrift: Oppervlakkigheid (Luk. 14:15b). — Kerkelijk Leven: Het probleem van de Theologische Fakulteit aan de Openbare Universiteiten. Gewetensdwang. De Heidebergse Catechismus. Uit den treure. De aktie voortgezet. Slap gesticht. — Pol. en Soc. Leven: Onder den drang der besnijding. — Wijsbegeerte: In de school der wijsbegeerte. — Pop. Wetensch. Schetsen: Iets over vivisectie I. — Literatuur en Kunst: Willem Levinus Penning. — Kuiper-Bibliografie XCVIII. — Uit de Buitenlandsche Kerken. — Kroniek. — Kerknieuws.

KUNSTZINNIGHEID.

IV.

Conclusie van het eerste artikel. Dit bedoel ik te bespreken: moeten wij een andere houding tegenover de kunst aannemen dan Dr Kuiper? Zoo niet, kan er een program van actie worden opgesteld? Zoo ja, welke behoort die andere houding te zijn.

Het „eerste geslacht“ kan door Dr Kuiper nog niet tot hoog kunst-interesse worden opgevoerd. Het „tweede geslacht“ deed iets van zijn kunstzinnigheid blijken en concentreerde dat op huis en kerk. Het „derde geslacht“ voelt behoefte om de vleugelen van den kunstzin breder uit te slaan.

Hier en daar ontbrandde reeds een konflikt tusschen het tweede en derde geslacht over de kunst. Men mag dit niet te tragisch, maar ook niet te luchtig opnemen. Het is thans de tijd, om Kuiper's Calvinisme en Kunst te bestudeeren. En dit als voorop: we hebben principieel te zijn ook in onze kunstzinnigheid.

Voor den goeden verstander merk ik nog op, dat de leuze „principieel ook in de kunstzinnigheid“ niet in zich sluit, dat de normen (dat, wat de richting aangeeft) van schoonheid dezelfde zijn als de ethische, de logische, de religieuze normen. Nooit mogen deze of enkele hiervan vereenzelvigen. Maar voor nadere ontwikkeling hiervan is een weekblad niet geschikt. Ook het onze niet. Want een weekblad moet populair zijn. En deze dingen te populariseren is haast niet doenlijk. Men moet daarvoor eenige filosofische scholing hebben. En wilden wij dit niet tot op den bodem nagaan, doch er eenige verduidelijking van geven, dan zouden we hieraan zeker een geheele artikelenreeks moeten wijden.

Met dit te memoreeren, meen ik dan ook thans te mogen volstaan. Als men ons maar niet misverstaat, is het ons wel. Kunstzinnigheid kan principieel zijn, zonder nog de normen van het eene levenssterrein aan te leggen op een ander gebied.

Ik keer tot de ontluikende kunstzinnigheid terug. Vanzelf mag hier de waarschuwing tot het derde geslacht niet achterwege blijven of elk dwepen met lijn en kleur en toon reeds kunstzinnigheid zou verraden.

Lange haren, fladderende das en fluweelen jas schijnen tegenwoordig wel de herkenningsteekenen van den artist te zijn, maar ieder, die deze symbolen laat groeien of zich aanschaff, is daarmee nog niet artistiek aangelegd.

De mensch van onze dagen heeft een enorme belangstelling.

Hij vindt een heele boel „machtig interessant“. Maar interesse in de kunst verschilt zóó veel van kunstzinnigheid, als weetgierigheid naar allerlei godsdienstige verschijnselen van de godsdienstigheid, de godsvrucht zelf.

Een jongmensch, dat gaarne reproducties verzamelt, behoeft nog evenmin een kunstzinnige te zijn, als wie zijn geld aan postzegels uitgeeft.

De jonge dame, die haar wilskracht op de piano beproeft, heeft daarom nog geen gevoel voor muziek.

Daarom past het derde geslacht bescheidenheid. Het kan zich niet op onze artikelen beroepen om tot het tweede geslacht te spreken: jullie hadden nog slechts een kunstzinnigheid in den knop, maar bij ons springen de kelkjes open, de bloem laat haar gouden hart zien, er gaat van ons een sublieme aroma uit.

Dan zou het wel geuren.

Maar niet op de aangenaamste wijs.

Al moet men de oogen voor de meerdere kunstzinnigheid van het derde geslacht niet sluiten, daarom heeft nog niet ieder individu uit dat geslacht er deel aan.

Hoe kan nu door het tweede bij het derde geslacht kunstzinnigheid gekweekt en versterkt?

Ik gaf daarop reeds ten antwoord: door zelf zooveel als het kan met het derde geslacht er in mee te leven.

Maar er behoort toch meer van gezegd. Het tweede geslacht heeft over het geheel een zekeren afkeer van de nieuwere kunst.

Het zal zich, als het leiding geven moet, meer de klassieke kunst toewenden.

Doch daarin steekt een gevaar.

Niet zóó wordt de kunstzinnigheid aangekweekt, wanneer men zoon of dochter van de schilderen en etsen van Vincent van Gogh, van Schelfhout, van Wijngeerd, Toorop, van Konijnenburg, van Dobbenburg, van Monnickendam, van Jan en Willy Sluyters wegtrekt met een: dat is zoo maar wat knoeien, om ze dan mee te nemen naar het Rijksmuseum, linea recta naar de Nachtwacht te rennen en dan te puffen: dat is pas echte kunst. Zeker, dat is echte kunst.

Maar wat zou er van de kunst worden, indien iedere schilder in Rembrandt's trant het doek ging bewerken.

Wat eenvormigheid, wat eentonigheid, wat imitatiezucht zouden dan de schilderkunst ontsieren. Dit onthoude men: evenmin als de wetenschap staat de kunst buiten het leven.

Evenals de wetenschap kent ook de kunst groei. En God laat groeien.

De groei miskennen is Gods werk miskennen. Men mag niet eischen, dat de kunst zal stilstaan. Men mag niet vorderen, dat de kunstzin van het derde geslacht alleen maar gevoel zal hebben voor de kunst van de 16de en 17de eeuw.

Toen in de vorige eeuw het Calvinisme weer in eere kwam, hebben de voorgangers dadelijk de waarschuwing doen hooren: geen repristatie. Geen nauwkeurig kopiëren van het vroegere Calvinistische levensbeeld.

Zij wilden nieuwen groei uit den ouden wortel. En dat moet ook thans aangeheven met betrekking tot de kunst: geen repristatie.

HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

Oppervlakkigheid.

Zalig is hij, die brood eet in het koninkrijk Gods. Lukas 14:15b.

Wat den man, die aldus spreekt, tot deze uiting bracht?

Het was bij den maaltijd in het huis van een overste der farizeën, dat Jezus, ziende hoe verschillende gasten de vooraanzitting verkozen, een strafrede had gehouden; scherp had Hij de eere-zucht afgekeurd en den schoonen weg van ootmoed en zelfverloochening aangeprezen; en Zijne vermaning was uitgegaan om bij den arbeid der liefde eerst te denken aan hen, die niet hadden om te vergelden. „Gij zult zalig zijn“ — zoo zegt Jezus — „want het zal u vergolden worden in de opstanding der rechtvaardigen“.

En het is nu bij dat laatste woord, dat een der aanzittenden het hoofd opbeurt. Bestrafing en roeping zijn hem blijkbaar voorbijgegaan; maar dat zalig worden, ja, dat is toch wel heerlijk. Het is de moeite waard er zijne ingenomenheid mede te betuigen. Degenen, wien de zaligheid ten deel valt, zijn toch wel gelukkig. „Zalig is hij, die brood eet in het koninkrijk Gods“.

Meer ligt er in deze uitspraak niet.

En dat ook Jezus er niet meer in hoort, blijkt wel uit 't antwoord, dat Hij dezen man geeft. Want de Heiland geeft hem onmiddellijk bescheid: „Maar Hij zeide tot hem....“ En dan volgt de gelij-

kenis van de genooden ten avondmaal, die zich met allerlei voorwendsels verontschuldigen; een gelijkenis, die wel allereerst voor dezen man teekenis had; want Hij zeide het tot hem. En dan waarschuwt de Heiland, dat het niet baat het geluk der zaligheid te roemen, zoo men daarvoor niet akker en ossen en vrouw verlaten kan. Het komt er op aan, den weg der zaligheid met ernst te zoeken en te betreden.

* * *

Wij hooren van dezen man verder niet meer.

Het gaat den Evangelist ook niet om zijn persoon, maar om zijne uiting; en om in die uiting een bepaald slag van lieden te ontdekken.

Want ze zijn er nog, de oppervlakkigen, die, evenals deze mensch, met Jezus aan één tafel aanzitten, maar ook al even weinig van Zijn Woord ter harte nemen.

Geen wereldlingen — volstrekt niet.

Kerkmensen zijn het, fatsoenlijke onbesproken christenmensen, die jaar en dag onder de prediking des Evangelies komen — maar zonder eenige waarachtige bekommernis over de zaligheid hunner zielen.

Alles hooren ze aan — bestraffing, vermaan, belofte; doch één klank slechts blijft er hangen: zalig worden. Ja, dan kijken ze even op; zalig worden — dat zeggen ze te willen. Maar voor den weg der zaligheid, voor het met ernst zich geven in dien weg — daarvoor ontbreekt alle waarachtige belangstelling; dat laat hen dof en dood. Dat vordert teveel van de dingen dezer levens; dat verontrust en ontleent teveel.

En zeker, dan kunnen ze zoo vroom spreken in den geest van den man, die bij Jezus aan tafel zat; dan achten ze zalig wie het koninkrijk Gods mag beërven, en dan vinden ze een bekeerd mensch zoo gelukkig; en zij willen met hunne vrome verzuchting den schijn geven van oprechte bekommernis, maar ge hoort er meer zelfbeklag in, dan zelfbeschuldiging; zij houden er hun eigen geweten mee in bedwang en schuiven met elke dergelijke verzuchting den eisch der bekeering weer van zich af.

Precies de man in dit verhaal, die even ophoudt met eten om de kinderen des koninkrijks zalig te prijzen, — en dan zijn maaltijd weer voortzet.

Zoo zijn er velen, die alles hooren en weten van de noodzakelijkheid des geloofs en der bekeering voor de toekomstige zaligheid — en die dan een vrome zucht slaken over het geluk dergenen, die dat voorrecht bezitten — en vervolgens de hand weer uitspreiden naar den disch des aardchen levens en zich blijven voeden met de dingen dezer wereld.

* * *

Heeft iemand hier zijn beeld herkend? Dat hij dan het antwoord nog eens leze, 't welk Jezus dezen mensch geeft.

U.

v. A.

KERKELIJK LEVEN.

Het probleem van de Theologische Fakulteit aan de Openbare Universiteiten.

Het misbruik heft het gebruik niet op, zegt de oude spreuk.

Van het woord „probleem“ is zeer stellig misbruik gemaakt. Menigmaal diende het om zijn onkunde achter een air van gewichtig-doenerij te verbergen. Het kwam de intellectuele gemakzucht zeer te stade. Nauwelijks was men nog met een ingespannen nadenken over eenig onderwerp begonnen, of men zette uit vrees voor overspanning zijn denken stop en wanneer dan de vrager opdaagden, riep men hun van verre toe: probleem! probleem!

Daarom is het woord „probleem“ onder ons een weinig in discredit geraakt.

Een protest tegen dat misbruik achten wij dan ook gezond, mits men nu weer niet te ver naar